

**MINISTERUL SĂNĂTĂȚII AL REPUBLICII MOLDOVA
UNIVERSITATEA DE STAT DE MEDICINĂ ȘI FARMACIE
„NICOLAE TESTEMIȚANU”**

Cu titlu de manuscris

C.Z.U: 613.96:377

TUTUNARU MARIANA

**EVALUAREA IGIENICĂ A CONDIȚIILOR INSTRUIRII ÎN
ȘCOLILE PROFESIONALE DIN INDUSTRIA UȘOARĂ ȘI
ARGUMENTAREA MĂSURILOR DE ASANARE A LOR**

14.00.07 - IGIENĂ

Autoreferatul tezei de doctor în medicină

CHIȘINĂU, 2012

Teza a fost elaborată în cadrul laboratorului Igiena copiilor și adolescenților al Centrului Național de Sănătate Publică.

Conducător științific: **Opopol Nicolae**, dr. hab. med., prof. univ., USMF „Nicolae Testemițanu”, membru corespondent al AȘM

Referenți oficiali: **Moroșan Raisa**, dr. hab. med., prof. univ., Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport din Republica Moldova
Ostrofeț Gheorghe, dr. hab. med., prof. univ., USMF „Nicolae Testemițanu” din Republica Moldova

Componenta consiliului științific specializat:

Friptuleac Grigore, președinte, doctor habilitat în medicină, profesor universitar

Chirlici Alexei, secretar, doctor în medicină, conferențiar universitar

Bahnarel Ion, doctor habilitat în medicină, profesor universitar

Grejdianu Tudor, doctor habilitat în medicină, profesor universitar

Pantea Valeriu, doctor în medicină, conferențiar cercetător

Susținerea va avea loc la 4 iulie, ora 14⁰⁰ la ședința Consiliului științific specializat DH 50.14.00.07-11 din cadrul Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” din Republica Moldova (MD-2004, mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, 165).

Teza de doctor și autoreferatul pot fi consultate la biblioteca Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” din Republica Moldova (MD-2004, mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, 165) și la pagina web a C.N.A.A. (www.cnaa.acad.md).

Autoreferatul a fost expediat la 4 iunie 2012

Secretar științific al consiliului științific specializat,
doctor în medicină, conferențiar universitar

Chirlici Alexei

Conducător științific, doctor habilitat în medicină,
profesor universitar, membru corespondent al AȘM

Opopol Nicolae

Autor

Tutunaru Mariana

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea temei. Sănătatea copiilor și adolescenților este una din cele mai complexe și mai actuale probleme, fiind indicatorul obiectiv al stării societății în întregime. Din toate păturile de populație, copiii și adolescenții prezintă cel mai vulnerabil grup.

De regulă copiii își fac studiile în diverse instituții de învățământ cum ar fi: școli, gimnazii și licee. O parte din ei își fac studiile în instituțiile de învățământ secundar profesional.

Actualmente funcționează peste 50 de asemenea școli, în care învață aproximativ 21 mii adolescenți. Aceste școli pregătesc muncitori pentru toate ramurile economiei naționale, dar mai numeroase sunt școlile care pregătesc muncitori pentru industria ușoară, industria alimentară, construcție, deservirea comunală, comerț, etc. În aceste instituții este necesar de a crea condiții pentru instruirea profesională și menținerea stării de sănătate a elevilor.

De menținut este faptul, că majoritatea copiilor care își fac studiile în cadrul instituțiilor de învățământ secundar profesional au un statut social mult mai precar decât semenii lor din alte instituții de învățământ. Conform datelor statistice, acești adolescenți sunt din familii cu diferite probleme sociale și economice, în majoritatea cazurilor cu un climat psihologic nefavorabil [5].

Influența factorilor mediului ocupațional (fizici, chimici, biologici, etc.) asupra adolescenților determină la ei modificări mult mai evidente ca la maturi, diferența fiind condiționată de particularitățile organismului la această vârstă. Unul din cel mai important proces, care se produce în organism la vârsta de adolescență este dezvoltarea fizică și maturizarea sexuală, care se manifestă prin diverse procese biologice și psihoemoționale [1, 8].

Procesul de adaptare la adolescenți parcurge mult mai lent ca la maturi și este însoțit de suprasolicitarea funcțiilor multor organe și sisteme [9, 10]. Asemenea suprasolicitare excesivă și de lungă durată poate duce la epuizarea potențialului adaptiv al sistemelor funcționale nematurizate ale organismului și la inițierea tulburărilor incipiente, funcționale, iar apoi și a stărilor morbide.

Descrierea situației în domeniile de cercetare. Cercetările efectuate anterior în acest domeniu se referă la starea de sănătate și factorii ocupaționali [3, 6, 10], unele particularități ale regimului de muncă al adolescenților [3] și comportamentului lor [2, 7, 11]. Acest domeniu este studiat fragmentar și incomplet. Mai mult ca atât, practic totalmente lipsesc studii referitoare la unele aspecte ce țin de principiile organizării regimului instructiv-educativ, nivelul de adaptare al elevilor, condițiile de instruire și cele rezidențiale. O altă problemă abordată incomplet este statutul social și anturajul familial. Un studiu mai amplu necesită statutul nutrițional, comportamentul alimentar și cel riscant al elevilor, ultimele fiind elemente esențiale, care pot influența starea de sănătate. Un asemenea studiu complex al stării de sănătate a elevilor din școlile profesionale și factorii ei determinanți devine necesar.

Scopul lucrării: Evaluarea stării de sănătate a elevilor în relație cu specificul programelor și calitatea mediului educațional și ocupațional din instituțiile de învățământ secundar profesional în industria ușoară și argumentarea măsurilor de asanare a condițiilor de educație și instruire profesională.

Obiectivele lucrării:

1. Caracteristica igienică a condițiilor instructiv-educative și habituale ale elevilor;
2. Estimarea stării alimentației și statutului nutrițional;
3. Evaluarea ambianței familiare și statutului social;
4. Evaluarea comportamentului riscant al elevilor;
5. Estimarea stării de sănătate a elevilor;
6. Aprecierea gradului de adaptare al elevilor la procesul instructiv-educativ;
7. Optimizarea măsurilor de asanare a condițiilor de educație și instruire profesională.

Metodologia cercetării științifice a inclus următoarele etape: studierea surselor bibliografice de specialitate; definirea problemelor și stabilirea obiectivelor; calcularea eșantionului de studiu; organizarea și desfășurarea studiilor; colectarea datelor; prelucrarea statistică a datelor; analiza și descrierea lor; validarea rezultatelor obținute; elaborarea măsurilor de asanare a mediului ocupațional și habitual.

Studiul include o abordare amplă a regimului instructiv-educativ, aprecierea gradului de complexitate al disciplinelor predate în școlile profesionale la specialitatea „Cusător-croitor”, nivelul de adaptare al elevilor la procesul instructiv-educativ. De asemenea, au fost studiate condițiile de instruire în mediul ocupațional și rezidențial. Analiza meniurilor de repartiție din perioada caldă și rece a dat posibilitatea de a aprecia statutul nutrițional al elevilor. Prin intermediul interviuării elevilor au fost stabilite devieri în comportamentul alimentar și riscant. Concomitent, a fost evaluat anturajul familial și statutul social al elevilor. Starea de sănătate a fost studiată în baza adresabilității la punctele medicale și evaluare a rezultatelor examenelor medicale. Au fost relatate problemele principale privind organizarea asistenței medicale în instituțiile de învățământ preuniversitar și secundar profesional.

Noutatea și originalitatea științifică. În premieră s-au realizat investigații complexe ale stării de sănătate a elevilor din cadrul ÎÎSP în relație cu determinanții sănătății lor din domeniul ocupațional și habitual, nutriție și comportament individual. În particular, a fost studiat potențialul vital și starea de sănătate a adolescentelor în relație cu cei mai semnificativi determinanți. Investigațiile complexe au asigurat identificarea factorilor nefavorabili din mediul ocupațional și habitual al elevilor, riscurile determinate de comportament și nutriție, deficiențele asistenței medicale primare, etc.

Problema științifică importantă soluționată rezidă în modalitatea estimării sănătății adolescenților în relație cu determinanții ei, care țin de comportament, nutriție, habitat, condițiile de instruire și educație. Starea de sănătate estimată prin morbiditate (acută și cronică depistată prin examene medicale complexe și în urma adresărilor), starea funcțională a sistemului nervos, circulator și respirator, și gradul de adaptare al adolescenților la procesul instructiv-educativ, în măsura decisivă depinde de condițiile de habitat și nutriție, condițiile de instruire și educație, gradul de complexitate al disciplinelor predate și comportamentul individual.

Semnificația teoretică a lucrării. Principalele rezultate obținute în cadrul cercetării diferă printr-un concept nou de cercetare a stării de sănătate a copiilor în relație cu factorii mediului de instruire și de trai, evidențiind aspecte importante, din punct de vedere teoretic, privind caracterul proceselor fiziologice din organism și modificărilor indicilor de sănătate în condiții nefavorabile de activitate. Au fost studiați principalii factori a mediului ocupațional și de habitat, care influențează starea de sănătate a elevilor din ÎÎSP. Nemijlocit starea de sănătate a elevilor este influențată și de anturajul familial și statutul social. Lucrarea abordează comportamentul riscant al adolescentelor din aceste instituții. Astfel, caracteristicile condițiilor mediului ocupațional din instituțiile de învățământ secundar profesional și ale celui rezidențial, cât și particularitățile comportamentului riscant, anturajul familial și cel social stau la baza principiilor teoretice de evidențiere a stărilor premorbide și morbide printre eleve.

Valoarea aplicativă a lucrării. Datele obținute în cadrul studiului au permis de a efectua o evaluare complexă a stării de sănătate a elevilor din școlile profesionale și factorii ei determinanți. Factorii de decizie au fost înarmați cu informație competentă necesară la elaborarea măsurilor privind soluționarea problemelor ce țin de organizarea procesului instructiv-educativ, crearea condițiilor de instruire și habitat, organizarea alimentației și asistenței medicale a elevilor ÎÎSP. Totodată, cunoașterea factorilor nefavorabili și intensității impactului lor asupra sănătății a permis argumentarea unui complex de măsuri privind optimizarea măsurilor de instruire a medicilor și asistenților medicilor în elaborarea și implementarea măsurilor de asanare a condițiilor de educație și instruire profesională.

Rezultatele științifice principale înaintate spre susținere:

- Caracteristica igienică a programelor, orarelor și condițiilor de educație generală și instruire profesională și impactul deficiențelor în acest domeniu asupra sănătății elevilor;
- Particularitățile ambianței familiare, alimentației, comportamentului riscant și importanța lor în asigurarea sănătății adolescentelor;
- Gradul de adaptare al organismului adolescent la procesul instructiv-educativ din ÎÎSP;

- Starea de sănătate a elevilor IÎSP în raport cu condițiile de habitat, de educație și instruire, nutriție, volumul și calitatea asistenței medicale primare;
- Complexul de măsuri orientat spre asanarea condițiilor de educație și instruire profesională.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele cercetării au fost implementate prin elaborarea recomandărilor metodice „Raționalizarea igienică a orarului lecțiilor în instituțiile de învățământ secundar profesional la specialitatea „Cusător-croitor”, aprobate la ședința Consiliului de Experți a Ministerului Sănătății din 03 iunie 2011 (proces verbal nr. 4). Principiile de bază a studiului sunt implementate în procesul didactic la Catedra Igienă a USMF „Nicolae Testemițanu” și în notele informative, adresate Ministerului Sănătății al Republicii Moldova, Ministerului Educației al Republicii Moldova și altor servicii abilitate.

Aprobarea rezultatelor științifice. Rezultatele expuse în lucrare au fost prezentate și discutate în cadrul următoarelor conferințe naționale și internaționale: Simpozionul științific internațional “ULIM –15 ani de ascensiune”, Chișinău, 15-17 octombrie 2007, Universitatea Liberă Internațională din Moldova; Sesiunea științifică anuală a Universității de Stat din Tiraspol, Chișinău 26 octombrie 2007; Congresul Național de Igienă cu tema „Sănătatea publică în relație cu sănătatea mediului”, România, Craiova 8-10 mai 2008; Congresul VI al igieniștilor, epidemiologilor și microbiologilor din Republica Moldova, Chișinău 23-24 octombrie 2008; Conferința științifico-practică cu participare internațională „CMP Chișinău trecut, prezent și viitor”, Chișinău 23 octombrie 2009; Conferința națională „Sănătatea în relație cu mediul”, Chișinău, 15 octombrie 2010; Conferința Științifico-practică Națională cu participare Internațională „Sănătatea copiilor și factorii exogeni de risc”, Chișinău, 4-5 mai 2012.

Teza a fost examinată și aprobată la ședințele laboratorului igiena copiilor și adolescenților (proces-verbal nr. 3 din 20.09.2011), Consiliului Științific al Centrului Național de Sănătate Publică (proces-verbal nr. 6 din 27.09.2011) și la ședința Seminarului Științific de Profil „Igienă” (proces-verbal nr. 8 din 16.12.2011).

Publicații la tema tezei. În baza rezultatelor cercetărilor efectuate au fost publicate 15 lucrări științifice, inclusiv: 8 articole științifice, din ele 5 fără coautori, 7 rezumate și o recomandare metodică.

Volumul și structura tezei: Teza este expusă în limba română, tehnoredactată la calculator, care include următoarele compartimente: foaia de titlu, foaia privind drepturile de autor, rezumatele în limbile română, engleză și rusă, lista abrevierilor, cuprins, introducere, cuvinte-cheie, studii bibliografice, materiale și metode de cercetare, rezultatele cercetărilor proprii și discuții, concluzii, recomandări igienice, referințe bibliografice, anexe, declarația privind asumarea răspunderii, CV-ul

autorului. Teza este expusă pe 132 pagini de text dactilografiat, este ilustrată cu 27 tabele, 82 figuri, 8 anexe. Teza este fundamentată pe 166 referințe bibliografice.

Cuvinte-cheie: instituții de învățământ secundar profesional, proces instructiv-educativ, condiții de instruire, factori ocupaționali, indici goniometrici, stare de sănătate.

CONȚINUTUL TEZEI

Introducerea include actualitatea problemei, scopul și obiectivele cercetării, noutatea științifică a lucrării, semnificația și valoarea aplicativă a lucrării, aprobarea lucrării.

1. STUDII BIBLIOGRAFICE

Capitolul prezintă o analiză amplă a datelor din literatura de specialitate, referitoare la principiile de organizare a procesului instructiv-educativ [4], condițiile de instruire a elevilor din școlile profesionale și influența factorilor ocupaționali asupra stării de sănătate [1, 3], particularitățile de adaptare a elevilor la procesul instructiv-educativ [8, 9], comportamentul riscant și ambianța socială a elevilor [2, 7, 11], starea de sănătate a elevilor din aceste instituții [1, 10].

2. ORGANIZAREA STUDIULUI. MATERIALE ȘI METODE

Ca obiect de studiu au servit elevele din ÎÎSP din republică, care-și fac studiile la specialitatea „Cusător-croitor”. Cercetările au fost efectuate în cadrul ÎÎSP din mun. Chișinău, raioanele Criuleni, Florești, Ștefan-Vodă, Râșcani, Leova. Ca lot martor au servit elevele din instituțiile de învățământ preuniversitar.

Evaluarea calității asistenței medicale și organizarea examenelor medicale a fost efectuată în instituțiile de învățământ preuniversitar (24 raioane și 2 municipii) și ÎÎSP (35 raioane și 1 municipiu).

Cercetările igienice au inclus evaluarea planului și orarelor de studii al elevilor din ÎÎSP. Au fost stabiliți următorii indicatori: numărul de ore pe săptămână, variantele de regim al procesului instructiv-educativ, distribuția elevilor după variantele de regim, distribuția orelor teoretice pe săptămână, etc.

Pentru evaluarea condițiilor mediului ocupațional și habitual au fost folosite metode fizice de apreciere a parametrilor microclimaterici, iluminatului artificial și natural, etc.

Analiza meniurilor de repartiție și evaluarea stării de sănătate (prin adresabilitate și examen medical) a fost efectuată prin metoda statistică. Evaluarea igienică a meniurilor de repartiție a avut drept reper aprecierea cantității medii zilnice de produse consumate și estimarea rației alimentare în perioadele rece și caldă a anului. Analiza cazurilor prin adresabilitate și a celor prin examen medical a avut ca scop evaluarea morbidității acute și cronice a elevilor.

Cercetările antropometrice ale elevelor au inclus determinarea masei corporale, taliei, parametrii mobilierului destinat pentru lucrul manual și mecanic și a suprafeței pentru o elevă în dormitoare. Evaluarea poziției de muncă s-a efectuat prin metoda goniometrică. Au fost fotografiate cele mai tipice poziții în timpul etapelor proceselor tehnologice. Fotografiiile au servit pentru determinarea următorilor indici goniometrici: articulațiile radiocarpiană, cotului, coxo-femurală, genunchiului, tibio-tarsiană, etc.

În procesul studiului au fost utilizate metode socio-igienice pentru a evalua gradul de complexitate al disciplinelor predate, nivelul de adaptare la procesul instructiv-educativ, a determina comportamentul alimentar și de risc, anturajul familiar și statutul social.

La aprecierea stării funcționale a aparatelor circulator și respirator au fost utilizate metode fiziologice. Pentru aprecierea stării funcționale a aparatului circulator a fost folosit indicele de adaptabilitate (IA) și indicele vegetativ Kerdo (IK).

Algoritmul investigațiilor este prezentat în figura 2.1.

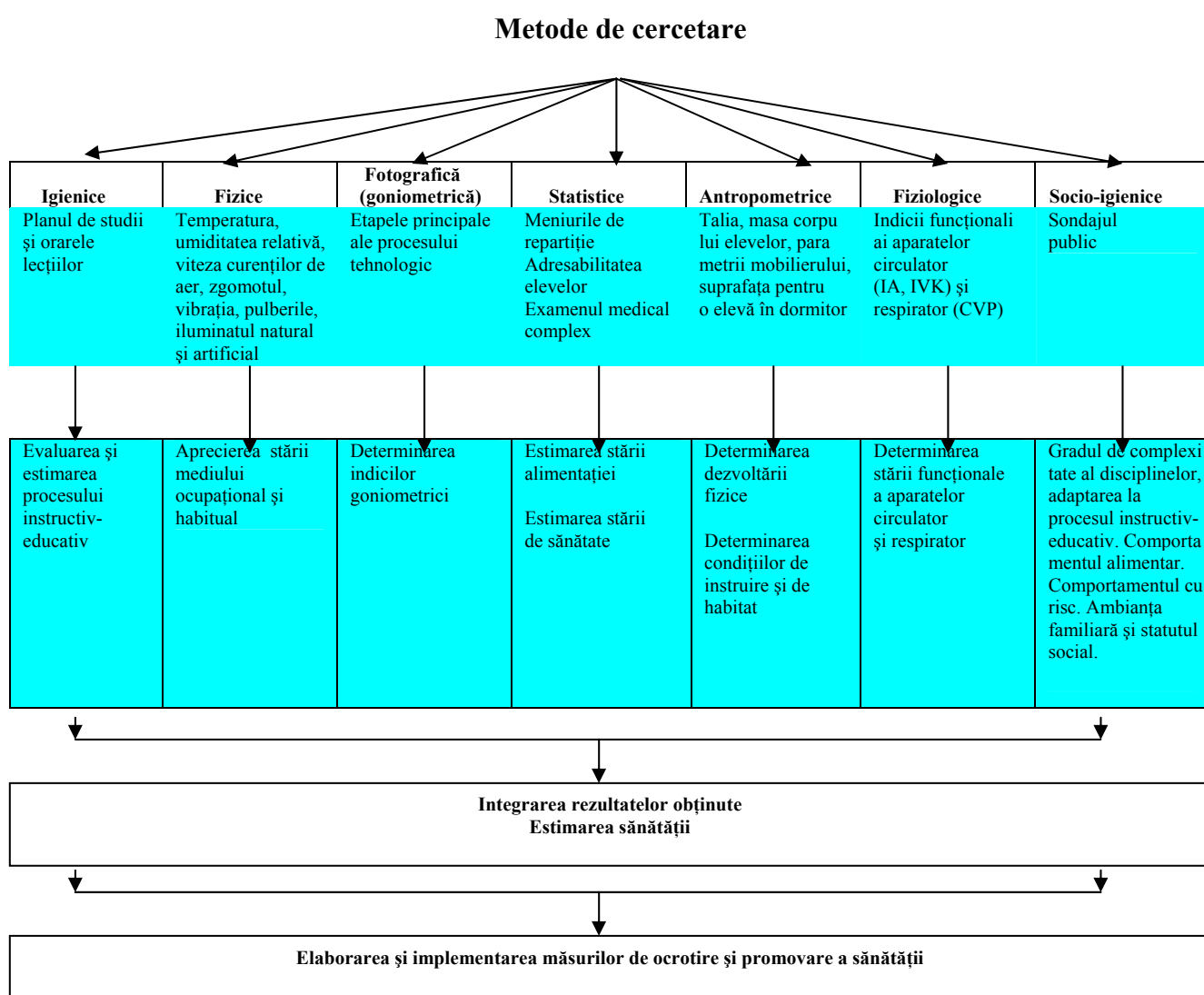

Fig. 2.1. Algoritmul investigațiilor

Volumul cercetărilor științifice este prezentat în tabelele 2.1. și 2.2.

Toate materialele au fost supuse analizei statistice cu determinarea următorilor indici: valoarea medie, indicele credibilității, indicii intensivi și extensivi, etc. Datele acumulate au fost supuse prelucrării statistice computerizate prin intermediul programului „Excel”, EpiInfo-3.5.

Tabelul 2.1. Volumul cercetărilor științifice

Nr. d/o	Cercetările	Anii de studii			
		I	II	III	Total
1.	Analiza orarelor lecțiilor	302	254	201	757
2.	Analiza orarelor pauzelor pentru disciplinele teoretice	302	254	201	757
3.	Analiza orarelor pauzelor pentru disciplinele de instruire practică	371	290	229	890
4.	Evaluarea gradului de complexitate al disciplinelor studiate în baza chestionarului	82	91	120	293
5.	Aprecierea nivelului de adaptare a elevelor la procesul instructiv-educativ în baza chestionarului	242/ 209 ¹	154	127	523/209 ¹
6.	Determinarea taliei elevelor pentru aprecierea corespunderii înălțimei mobilierului	42	40	41	123
7.	Evaluarea rației alimentare din perioadele rece și caldă a anului	x	x	x	2692
8.	Determinarea comportamentului alimentar la eleve	151	113	125	389
9.	Determinarea nivelului dezvoltării fizice	86	131	78	295
10.	Estimarea comportamentului cu risc	132	122	118	372
11.	Evaluarea stării de sănătate privind:				
	• adresabilitatea elevelor în perioada anilor de studii				
	2007-2008	186	161	130	477
	2008-2009	479	367	324	1170
	2009-2010	518	285	292	1095
	• rezultatele examenelor medicale în perioada anilor de studii				
	2007-2008 ²	201	143	140	484
	2008-2009 ²	191	165	166	522
	2009-2010 ²	96	52	51	199
	2010-2011 ³	179	76	107	362
2010-2011 ⁴	183	186	168	537	
12.	Studierea indicilor funcționali ai aparatului circulator				
	Aprecierea Indecelui Kerdo	110	90	98	298
	Aprecierea indicelui de adaptabilitate	110	90	108	308
13.	Studierea indicilor funcționali ai aparatului respirator				

	Aprecierea capacității vitale pulmonare	110	90	96	296
--	---	-----	----	----	-----

Tabelul 2.2. Volumul investigațiilor instrumentale

Nr. d/o	Cercetările	Total măsurări
1.	Determinarea parametrilor microclimaterici (temperatura aerului, umiditatea relativă și viteza curenților de aer) în perioadele rece și caldă a anului din atelierele de instruire	522
2.	Determinarea iluminatului natural și artificial din atelierele de instruire	360
3.	Determinarea coeficientului de reflecție a fondului (CR)	40
4.	Evaluarea coeficientului de contrast dintre obiectul de distincție și fond (K)	50
5.	Determinarea și estimarea igienică a nivelului zgomotului din atelierele de instruire	4320
6.	Determinarea nivelului vibrației din atelierele de instruire	64
7.	Determinarea concentrației medii a pulberilor în atelierele de instruire	116
8.	Aprecierea indicilor goniometrici: <ul style="list-style-type: none"> • fotografii • indici goniometrici 	901 6991
9.	Evaluarea dimensiunilor mobilierului din atelierele de instruire	126
10.	Determinarea parametrilor microclimaterici (temperatura aerului, umiditatea relativă și viteza curenților de aer) în perioadele rece și caldă a anului din mediul rezidențial	630
11.	Aprecierea parametrilor iluminatului natural și artificial din mediul rezidențial	112

¹la finele anului I de studii

² examene medicale necomplexe

³ examene medicale complexe ale elevilor din ÎSP

⁴ lot martor eleve din clasele X-XII din instituțiile de învățământ preuniversitar

3. ESTIMAREA IGIENICĂ A MEDIULUI OCUPAȚIONAL ȘI HABITUAL AL ELEVILOR DIN INSTITUȚIILE DE ÎNVĂȚĂMÂNT SECUNDAR PROFESIONAL

3.1. Evaluarea igienică a procesului instructiv – educativ al elevilor

În procesul evaluării orelor lecțiilor au fost stabilite 4 variante ale regimului instructiv-educativ: A – o zi de instruire practică și patru zile de instruire teoretică; B – două zile de instruire practică și trei zile de instruire teoretică, C – o zi de instruire practică și teoretică și 4 zile de instruire teoretică, D – două zile de instruire practică și teoretică și trei de instruire teoretică, E – instruirea practică de producere cu durata de 6 ore pe zi.

Studiul denotă faptul, că în orele lecțiilor sunt distribuite incorect disciplinele după gradul de complexitate, nu sunt alternate disciplinele de cultură generală cu cele de instruire profesională în zilele săptămânii. În urma evaluării orelor pauzelor la orele de instruire practică au fost stabilite următoarele tipuri de regimuri: 42,9% eleve nu au un orar al instruirii practice, 42,2% eleve dispun de orar stabilit al instruirii practice cu pauze, 14,9% eleve au un orar al instruirii practice fără pauze

reglementate. Au durata recreațiilor de 5 minute 100% eleve, nu au pauze între lecțiile duble – 16,1% eleve.

Rezultatele studiului permit de a concluziona depășirea numărului de ore pe săptămână de la 1 până la 9 ore la elevele anilor I-III de studii la specialitatea „Cusător-croitor”.

Ponderea elevelor încadrate în anul II de studii la care se respectă durata orelor de instruire teoretică și practică (36 ore) pe parcursul săptămânii constituie 10,2%. În orele lecțiilor elevelor anilor I și II de studii orele de educație fizică sunt duble, incluse o dată pe săptămână, ceea ce nu corespunde normelor sanitare. Orele de educație fizică la elevele anului III de studii lipsesc.

3.2. Evaluarea gradului de complexitate al disciplinelor predate

Studiul gradului de complexitate al disciplinelor predate a fost efectuat prin metoda de interviu în baza chestionarului, care a stabilit, că disciplinele de instruire profesională și cele teoretice, de educație umanistă, socială și științifică de bază fac parte din grupul disciplinelor cu nivel sporit de complexitate, de aceea vor fi incluse în orar în zilele cu capacitate sporită, cu excepția zilelor de luni și vineri. Disciplinele din grupul de pregătire opțională – în zilele de luni și vineri.

3.3. Evaluarea igienică a mediului ocupațional

Pentru evaluarea condițiilor mediului ocupațional au fost apreciați parametrii microclimaterici în perioadele rece și caldă a anului. Rezultatele studiului denotă, că în perioada rece a anului nivelul temperaturii aerului era sub nivelul maximal admisibil (NMA) – $18,2 \pm 2,3^{\circ}\text{C}$. Umiditatea relativă – $79,2 \pm 7,0\%$ și viteza curenților de aer – $0,3 \pm 0,09$ m/sec depășeau valorile NMA. Aceeași situație s-a constatat în perioada caldă a anului, când valorile temperaturii aerului au constituit $18,9 \pm 0,9^{\circ}\text{C}$, fiind sub NMA; umiditatea relativă – $73,4 \pm 6,3\%$ și viteza curenților de aer – $0,2 \pm 0,08$ m/sec, depășind NMA.

Nivelul iluminatului artificial apreciat la masa de cusut, mașina de cusut, masa de călcat nu corespunde normelor sanitare în vigoare, ceea ce determină suprasolicitarea analizatorului vizual. Coeficientul de iluminare naturală corespunde normelor sanitare în vigoare. Concentrația medie a pulberilor, nivelul echivalent al zgomotului și al vibrației corespunde normelor sanitare în vigoare.

A fost apreciată poziția elevelor față de mobilierul din atelierele de cusătorie în timpul celor mai tipice etape ale procesului tehnologic. Rezultate denotă devierea indicatorilor goniometrici (radiocarpiană, cotului, coxo-femurală, genunchiului, tibio-tarsiană, gâtului de la verticală, umărului de la verticală, trunchiului de la verticală). Parametrii mobilierului nu corespund taliei elevelor.

3.4. Estimarea igienică a condițiilor din mediul rezidențial al elevelor

Pentru desfășurarea activităților de pregătire a lecțiilor, odihnă, menaj sunt necesare condiții sanitaro-igienice adecvate. Condițiile sanitare din mediul rezidențial denotă, că nivelul temperaturii medii în perioada rece a anului a constituit $18,7 \pm 1,3^{\circ}\text{C}$, mult mai joasă de cât cea optimă ($20-22^{\circ}\text{C}$),

iar nivelul umidității relative – $68,7 \pm 15,3\%$ și viteza curenților de aer – $0,18 \pm 0,01 \text{m/sec}$ depășeau valoarea optimă. În perioada caldă a anului valoarea temperaturii medii era $19,9 \pm 1,8 \text{ }^\circ\text{C}$, mult mai joasă de cât cea optimă – $22-25^\circ\text{C}$. Depășirea nivelului umidității relative față de cea optimă (30-60%) a constituit $67,4 \pm 11,1\%$, iar viteza curenților de aer – $0,16 \pm 0,07 \text{m/sec}$.

În dormitoare s-a determinat suprafața redusă pentru o elevă, lipsa încăperilor rezervate pentru menaj, pregătirea temelor, deficiențe în organizarea ventilației naturale, care influențează negativ calitatea vieții elevilor.

3.5. Anturajul familial și statutul social

Elevii care-și fac studiile în cadrul ÎISP se confruntă cu multiple probleme cu caracter familial și social: neangajarea în câmpul muncii a ambilor părinți (19,9%), numărul membrilor familiilor lor numeroase (patru – 36,9%, cinci – 29,1% și șase și mai mulți – 19,4%), plecarea peste hotare a unui părinte (mai frecvent tatăl – 13,5%). Aflându-se în această situație, cea mai bună parte din ele (12,5%) locuiesc cu mama sau bunicii (7,1%).

Totuși, 86,2% elevii susțin, că până la înmatriculare au locuit în casă proprie și 55,3% elevii au avut odaie separată. La momentul anchetării majoritatea elevilor (58,3%) locuiesc în căminele instituțiilor în care își fac studiile.

Elevii provin din familii în care părinții în mare parte sunt absolvenți a unei școli profesionale (tații – 38,4% și mamele – 23,8%). Ceea ce ține de situația financiară familială 44,1% elevii susțin, că sunt mulțumite și doar 4,6% elevii – nemulțumite.

3.6. Evaluarea rației alimentare în perioada caldă a anului

În meniul elevilor alimentate de 3 ori pe zi (dejun, prânz, cină) se constată un deficit semnificativ al produselor de origine animalieră (carne, ouă și salam) și vegetală (cartofi – cu 43,0%, legume – cu 72,4%). Depășirea normelor fiziologice de consum s-a determinat la crupe și paste făinoase – cu 110,9%, pâine – cu 42,8%, făină – cu 58,8%, ulei-de-floarea soarelui – cu 160,7%.

Analiza rației alimentare a elevilor denotă o deficiență de proteine, inclusiv de origine animalieră și lipide. S-a constatat o depășire a normei fiziologice de consum a glucidelor cu 48,1% în rația elevilor. Este deosebit de semnificativ deficitul de calciu și fosfor, constituind respectiv 69,9% și 30,9%. Consumul vitaminei C în rație este insuficient, fiind de 78,8% din norma fiziologică de consum. Valoarea calorică depășește norma fiziologică cu 23,1%, ultima fiind acoperită din conținutul glucidelor. Raportul proteine, lipide și glucide este 1 : 1 : 6,5, norma fiziologică fiind 1 : 1 : 4, iar raportul calciu și fosfor – 1 : 3,4 (norma fiziologică 1 : 1,5). Contribuția proteinelor, lipidelor și glucidelor la calorajul total este de 12,6%, 26,6% și 83,6%, norma fiziologică fiind de 15%, 30% și 55%.

Un alt regim alimentar utilizat este luarea numai a unei singure mese (*prânzul*). În perioada caldă a anului la prânz se constată o deficiență majoră la toate produsele alimentare, îndeosebi, la cele de origine animalieră (brânză – 88,1%, cașcaval – 79,2%, unt – 37,5%, lapte – 67,5%, etc.). Astfel, în acest caz prânzul se caracterizează printr-un deficit de trofine (proteine – 51,9%, inclusiv 77,3% de origine animalieră, 75,6% lipide și 45,8% glucide). Insuficient sunt incluse produsele care servesc ca sursă de calciu, fosfor, fier și vitamina C. Valoarea calorică a rației constituie 55,5% din norma fiziologică de consum.

3.7. Evaluarea rației alimentare în perioada rece a anului

În perioada rece a anului în meniul elevilor alimentate de 3 ori (dejun, prânz, cină) se depistează un deficit semnificativ al produselor de origine animalieră: carne, lapte, cașcaval, etc., cât și a unor produse de origine vegetală: cartofi – 46,6%, legume – 76,0%. Depășirea normelor fiziologice de consum sunt stabilite la crupe și paste făinoase – cu 112,4%, leguminoase – cu 382,8%, pâine – cu 40,2%, ulei-de-floarea soarelui – cu 53,3%, etc.

Aceasta influențează semnificativ valoarea biologică a rației: cantitatea de proteine constituie 68,4g, (inclusiv de origine animalieră 5,9g), lipide 47,2g, glucide 451,1g. Respectiv, rația este săracă în calciu (282,2mg) și vitamina C (19mg). Valoarea calorică constituie 2502,8 kcal.

Calcululele efectuate arată, că raportul între proteine, lipide și glucide este de 1 : 0,7 : 6,6, norma fiziologică fiind 1 : 1 : 4, iar calciu și fosfor – 1 : 3,4, norma fiziologică – 1 : 1,5. Contribuția proteinelor, lipidelor și glucidelor la calorajul total este 11,9%, 18,5% și 78,4%, norma fiziologică fiind de 15%, 30% și 55%. Deci, calorajul rației este format preponderent din glucide.

În perioada rece a anului la prânz se constată o deficiență majoră a produselor alimentare de origine animalieră, vegetală. Depășirile normelor fiziologice de consum au fost constatate la pâinea de grâu cu 30,2%, crupe, paste făinoase – cu 116,8%, leguminoase – cu 308,2%, ulei-de-floarea soarelui – cu 152,8%.

S-a constatat un deficit semnificativ de proteine de origine animalieră (79,9%), lipide (19,3%), calciu (68,6%), fosfor (28,5%) și vitamina C (67,7%). Norma fiziologică de consum la glucide depășește cu 44,0%. Valoarea calorică depășește norma fiziologică de consum cu 19,6%, fiind acoperită din contul glucidelor.

3.8. Percepția parametrilor corpului și depistarea unor tulburări ale comportamentului alimentar. Nivelul de dezvoltare fizică.

În scopul aprecierii nivelului dezvoltării fizice a elevilor a fost utilizat indicele masei corpului, cunoscut și ca indicele Quetelet. Rezultatele obținute denotă o cotă-parte semnificativă de eleve normoponderate (76,3-77,4%); 10,4-15,1% de eleve se înscriu în indicii subponderali și 7,5-12,5% – în cei supraponderali.

Marea majoritate a elevelor (56,4%) consideră că au masa corpului optimală și 20,5% – depășesc masa corpului recomandată, iar 4,4% eleve sunt supraponderate. Ponderea cea mai mare de eleve, 33,2%, au intenția să slăbească. Pentru a reduce sau a preîntâmpina sporirea masei corporale 35,6% eleve au practicat exerciții fizice. Au consumat mai puține alimente în ultimele 30 de zile 34,8% eleve, iar 10,2% eleve în ultimele 24 ore au renunțat la hrană.

3.9. Regimul alimentar al elevelor

Marea majoritate a elevelor (49,2%) au luat masa de 3 ori pe zi, iar unele au menționat, că au luat masa de 4 ori – 17,2%. Mai mult de jumătate din elevele anchetate (50,4%) nu respectă un regim stabilit, iar 40,9% iau masa la întâmplare. Cea mai mare parte a elevelor (45,3%) neagă faptul că au un regim alimentar corect. Au consumat mâncare caldă în ziua precedentă o singură dată 34,2%, de 2 ori – 42,4%, de 3 și mai multe ori – 18,3% eleve.

Aproximativ jumătate din eleve (50,5%) iau prânzul fierbinte în cantina școlii. Marea majoritate a elevelor (68,9%) au păreri contradictorii privind calitatea bucatelor servite în cantina școlii, considerând, că uneori este gustoasă, uneori nu. În opinia a 64,8% eleve cantitatea de bucate servite în cantina școlii este apreciată ca suficientă după cantitate.

3.10. Consumul de alimente

Datele chestionării relevă faptul, că în ziua precedentă 70,7% eleve nu au consumat fructe, 75,9% eleve – suc de fructe, iar 90,6% eleve – salate din legume. Lasă de dorit și frecvența consumului de bucate din legume termic prelucrate. Din numărul total de persoane anchetate, 44,7% nu au consumat asemenea bucate. Insuficient au consumat și produse de origine animalieră. Astfel, în ziua precedentă 49,4% eleve nu au consumat bucate din carne, 62,3% eleve – lapte și alte produse lactate, 87,7% – ouă și 52,1% eleve – grăsimi alimentare. Mai mult de jumătate din eleve (51,3%) au consumat pâine de 3 și mai multe ori. Cea mai mare parte a elevelor (48,2%) au consumat dulciuri o dată pe zi.

4. RISCURILE PENTRU SĂNĂTATE DETERMINATE DE COMPORTAMENTUL INDIVIDUAL

4.1. Consumul de tutun

Adolescența este o perioadă critică a vieții. Fumatul devine o problemă prioritară și printre adolescente. Studiul demonstrează, că 29,4% din adolescente fumează. Cea mai mare parte a elevelor (4,4%) au fumat prima dată o țigară întreagă la vârsta de 15-16 ani. Totuși, în ultimele 30 zile 3,0% eleve au fumat câte 2-5 țigări. În toate cele 30 zile au fumat 3,4% eleve în incinta școlii. Aceasta trebuie să îngrijoreze cadrele didactice și personalul medical. Majoritatea elevelor (83,4%) nu au fumat în ultimele 6 luni. Cel mai des elevele fumează pe stradă, în parc (5,7%), în compania

prietenilor (11,6%), procurându-și singure țigările (8,6%). Un motiv afirmat de către 5,4% eleve este, că fumatul contribuie la buna dispoziție și înlătură stresul.

4.2. Consumul de alcool

O problemă prioritară de sănătate a adolescenților este și consumul alcoolului. Cea mai expusă grupă de vârstă este cea de 15-16 ani, menționată de către 26,3% eleve. Pe parcursul a 1-2 zile în ultimele 30 zile au servit cel puțin o înghițitură de alcool 30,7% eleve. Au băut pe parcursul unei zile permanent în ultimele 30 zile 11,9% eleve. O atenție deosebită din partea pedagogilor trebuie acordată adolescenților ca să evite consumul alcoolului în incinta școlii. Consumul de alcool la școală pe parcursul a 1-2 zile a fost menționat de 7,8% eleve. Motivul pentru care se consumă alcool sunt ocaziile festive și oficiale, marcat de către 22,2% eleve. De cele mai dese ori preferințele elevelor se rezumă la consumul berii (43%) și a vinului (14,2%). Elevele preferă să consume alcool acasă (29,8%), în anturajul prietenilor (35,7%), procurându-și singure alcoolul (18,5%). De cele mai dese ori elevele menționează, că până în prezent au avut stări de ebrietate de 1-2 ori (21,5%).

4.3. Consumul de droguri

Marea majoritate a elevelor nu se droghează, doar 2,7% susțin, că s-au drogat vreodată. Vârsta de 17-18 ani este mai frecvent menționată de către 1,1% eleve. Trebuie de remarcat faptul, că 0,5% eleve încearcă să se drogheze în incinta școlii. Această situație trebuie să fie în vizorul pedagogilor și personalului medical. Calea cea mai accesibilă de administrare a drogurilor este fumatul (1,1%). Anturajul în care se consumă droguri este cel al prietenilor (0,5%) în localurile publice (0,5%). Sondajul denotă, că elevele procură drogurile în localurile publice (0,5%), fiind oferite de prieteni (0,5%).

4.4. Suicidul și autoagresivitatea

Au menționat o tentativă de suicid 9,8% eleve. Mai multe tentative de suicid au indicat 5,1% eleve. Nu au întreprins oarecare tentativă de suicid până la această vârstă 85,1% eleve. S-au simțit atât de trist sau fără speranță aproape în fiecare zi pentru 2 sau mai multe săptămâni consecutiv, încât au renunțat la unele activități obișnuite în ultimele 12 luni 41% eleve. Au în familia lor persoane, care au încercat să se sinucidă 7,6% eleve, iar 92,4% eleve nu au astfel de persoane. Existența unei persoane în familie, care a încercat să se sinucidă poate genera tentative, gânduri suicidare la generațiile premergătoare. Un alt factor care poate aduce la tentative și gânduri suicidare sunt stările de tristețe îndelungată printre eleve.

4.5. Relațiile sexuale

Nu au avut vreodată relații sexuale 71,9% eleve. Cele mai multe eleve (8,2%) menționează începutul relațiilor sexuale la vârsta de 17 ani. În ultimele 3 luni au avut relații sexuale cu o persoană 19,3% eleve. Unele eleve (1,9%) adevăresc faptul, că au folosit droguri și alcool înainte de ultima

relație sexuală. Unul din motivele principale pentru care elevele nu au întreținut relații sexuale este, că vreau să aștepte până vor fi mature sau până la căsătorie, menționat de către 75%. Rezultatele sondajului relevă, de asemenea, că 13,2% eleve au fost forțate să aibă relații sexuale, iar 1,3% eleve au forțat pe cineva să aibă relații sexuale. Metoda contraceptivă cea mai frecvent folosită este prezervativul (19,1%), dar totuși unele eleve (5,4%) nu apelează la nici o metodă contraceptivă. Ca rezultat a acestei situații mai frecvent elevele au menționat, că au rămas o dată însărcinate (1,8%).

4.6. Activitatea fizică

Majoritatea elevelor nu fac efort fizic intens și nici moderat. Au practicat activitatea fizică intensă într-o singură zi 18,9% eleve și 4,9% eleve au făcut efort fizic moderat în prima și a șaptea zi din săptămână. Nu au participat la orele de educație fizică 27,9%, iar 25,8% eleve au făcut exerciții fizice în timpul unei ore de educație fizică timp de 10-20 minute. Nu au jucat în nici un meci în echipa școlii sau în alte echipe în ultimele 12 luni 75,1% eleve.

4.7. Cultura medicală și formarea cunoștințelor despre factorii de risc

Nu au apelat la medic niciodată fără să fi fost bolnave sau traumatizate 48,7% eleve. În ultimele 12 luni au apelat la medic 34,2% eleve. În ceea ce privește respectarea igienei bucale, anual 35,5% eleve beneficiază de servicii stomatologice. Pentru fiecare a doua elevă (59,8%) motivul principal pentru care au apelat la medic ultima dată a fost boala sau altă problemă de sănătate, pe locul secund se clasează efectuarea unui control medical – 12,0% eleve. Cea mai mare parte a elevelor (79%) au apelat ultima dată la medicul de familie. Utilizarea medicamentelor cu sau fără recomandarea medicului, de asemenea, prezintă o problemă. Au folosit zilnic medicamente fără recomandarea medicului în ultimele 12 luni 2,2% eleve.

Pentru a fi sănătos 1,4% eleve au menționat, că este necesar să te alimentezi de 2 ori pe zi, de 3 ori pe zi – 54,4% eleve, de 4 ori pe zi – 38,2% eleve, de 5 ori pe zi – 4,1% eleve, de mai multe ori pe zi – 1,9% eleve.

Majoritatea elevelor sunt informate despre consecințele nefaste ale fumatului, consumului de alcool, drogurilor și modalitățile de prevenire a bolilor cu transmitere sexuală. Lacune semnificative se denotă în ceea ce privește nivelul cunoștințelor despre alimentația nerațională și sedentarism.

5. ESTIMAREA SĂNĂTĂȚII ELEVELOR

5.1. Evaluarea morbidității acute

Cel mai sporit nivel al morbidității acute a fost marcat la elevele anului I de studii (3306,4‰). La elevele anului II de studii se denotă o stabilizare a indicelui (2614,0‰) și o diminuare semnificativă la elevele anului III de studii (674,6‰). Diminuarea nivelului morbidității acute printre elevele anului III de studii, față de cel al elevelor anilor I și II de studii, ne vorbește despre adaptarea organismului lor la factorii ocupaționali.

În structura morbidității acute pe primul loc se clasează bolile aparatului respirator, care constituie 36,5% la anul I și are tendința de creștere până la 51,6% la anul III. Pe locul doi sunt bolile sistemului nervos, nivelul ponderal al cărora variază de la 13,3% până la 18,1%. Bolile aparatelor genito-urinar și digestiv ocupă locurile trei și patru. Pe locul cinci se clasează bolile infecțioase și parazitare și pielii și țesutului celular subcutanat, iar pe locul șase – leziunile traumatice, otrăviri și alte consecințe ale cauzelor externe.

5.2. Evaluarea morbidității cronice

Evaluarea structurii morbidității cronice la elevele din instituțiile de învățământ secundar profesional relevă următorul clasament: pe primul loc se clasează bolile sistemului osteo-articular, ale mușchilor și țesutului conjunctiv – 35,6% (inclusiv, scolioză – 80,6% și cifoscolioză – 19,3%), pe locul al doilea – bolile ochilor și anexelor sale – 33,3% (inclusiv, miopiile – 89,6%), pe locul al treilea bolile aparatului respirator – 11,5% (inclusiv, bolile cronice ale amigdalelor și vegetațiilor adenoide – 90%), pe locul al patrulea bolile sistemului nervos – 10,4% (inclusiv, distoniile – 11,1% și sechele ale traumelor cranio-cerebrale – 77,8%), pe locul al cincilea – bolile aparatului digestiv – 4,6% (inclusiv, gastrite și duodenite – 50,0%) și bolile aparatului genito-urinar – 4,6% (inclusiv, pielonefrite – 100%).

Analiza structurii morbidității cronice a elevelor din instituțiile preuniversitare denotă următorul clasament: pe primul loc se clasează bolile aparatului respirator – 22,4% (inclusiv, bolile cronice ale amigdalelor și vegetațiilor adenoide – 10,6%, infecțiile respiratorii virale acute – 56,1%), pe al doilea loc – bolile ochilor și anexelor sale – 19,3% (inclusiv, miopiile – 52,6%), pe al treilea loc bolile aparatului genito-urinar – 19,0% (inclusiv, pielonefrite – 23,2%), pe al patrulea loc – bolile sistemului osteo-articular, ale mușchilor și țesutului conjunctiv – 11,9% (inclusiv, scolioze – 34,3% și pladipodie – 14,3%), pe al cincilea loc – bolile sistemului nervos – 11,5% (inclusiv, encefalopatie – 5,9%).

S-a constatat creșterea nivelului morbidității cronice prin bolile sistemului osteo-articular, ale mușchilor și țesutului conjunctiv ($p < 0,01$) la elevele ÎISP, comparativ cu elevele din instituțiile de învățământ preuniversitar. La elevele din instituțiile de învățământ preuniversitar se constată creșterea nivelului morbidității prin bolile sistemului nervos, ochilor și anexelor sale, aparatelor respirator, genito-urinar, sistemului nervos ($p < 0,001$) și digestiv ($p < 0,01$).

5.3. Determinarea stării funcționale a aparatelor circulator și respirator

Pentru a aprecia starea funcțională a aparatului circulator au fost aplicați următorii indicatori: indicele vegetativ Kerdo (IVK) și indicele adaptational (IA). Conform indicelui vegetativ Kerdo majoritatea elevelor au procese neuro-reflectorii simpatice, care se caracterizează prin intensificarea activității cardiace (respectiv, 77,8%, 85,5%, 92,8%, 82,8%). Stare de vagotonie s-a determinat la

12,2% eleve cu vârsta de 16 ani, 8,9% eleve – de 17 ani, 4,8% eleve – de 18 ani și 5,7% eleve – de 19 ani. Ponderea cea mai mică de eleve manifestă procese neuro-reflectorii normotonice. Astfel, 10% eleve cu vârsta de 16 ani, 5,6% eleve – de 17 ani, 2,4% eleve – de 18 ani și 11,5% eleve – de 19 ani au procese neuro-reflectorii normotonice.

Repartizarea elevelor conform IA relevă, că 37,5% eleve posedă o adaptare satisfăcătoare, 42,8% eleve manifestă încordare a mecanismelor de adaptare, la 15,2% eleve – adaptare nesatisfăcătoare și 4,5% eleve au eșuarea adaptării (figura 5.1.).

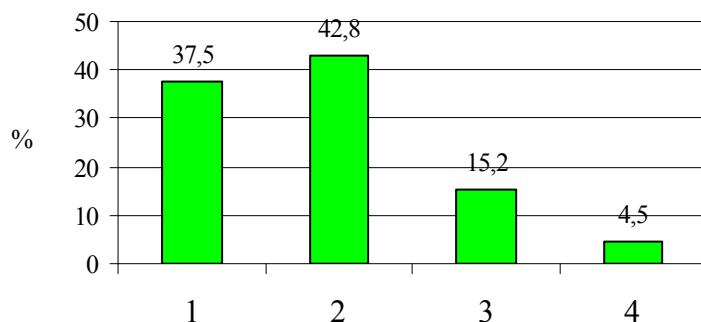

Fig. 5.1. Distribuția elevelor după nivelul de adaptare

1. Adaptare satisfăcătoare 2. Încordarea mecanismelor de adaptare 3. Adaptare nesatisfăcătoare 4. Eșuarea adaptării

Starea funcțională a aparatului respirator a fost evaluată prin aprecierea CVP a elevelor cu vârsta de 16-19 ani. Doar 11,2% eleve cu vârsta de 16-19 ani au CVP conform normelor fiziologice (respectiv, 15,3%, 13,7%, 3,8%). Marea majoritatea elevelor au CVP sub normele fiziologice, ceea ce denotă dezvoltare fizică insuficientă, nepracticarea sportului și nefrecventarea orelor de educație fizică. Astfel, 60,4% eleve cu vârsta de 16 ani, 66,7% eleve – de 17 ani, 94,3% eleve – de 18 ani și 100% eleve – de 19 ani au CVP sub normele fiziologice. La elevele cu vârsta de 16-19 ani are loc creșterea nivelului CVP sub normele fiziologice ($p < 0,05$). Au CVP peste norma fiziologică 24,3% eleve cu vârsta de 16 ani, 19,6% – de 17 ani și 1,9% eleve – de 18 ani.

5.4. Gradul de adaptare al elevelor la procesul instructiv-educativ

Evaluarea nivelului de adaptare al elevelor la procesul instructiv-educativ a fost efectuată prin metoda de interviu. Marea majoritate a elevelor au nivel mediu de adaptare, în procesul de studiu fiind în descreștere de la 60,7% până la 47,2%. Distribuția elevelor cu nivel înalt de adaptare general este în creștere de la 2,1% eleve ale anului I de studii până la 4,7% eleve ale anului III de studii. Comparativ cu elevele de la începutul anului I de studii, la elevele de la finele anului se remarcă o creștere ușoară a nivelului mediu de adaptare general de la 60,7% până la 61,7%. Printre elevele de la începutul și finele anului I de studii se constată o creștere ușoară a nivelului înalt de

adaptare general de la 2,1% până la 2,9%. Principalii factori care cauzează creșterea nivelului înalt de adaptare general printre eleve sunt: influența complexă a factorilor stresanți ai mediului ocupațional (suprasolicitarea procesului instructiv-educativ, comportament alimentar neadecvat, necorespunderea parametrilor microclimaterici, etc.), condițiile socio-habituale (nerespectarea suprafeței pentru o elevă în dormitoare, necorespunderea parametrilor microclimaterici, etc.).

5.5. Organizarea asistenței medicale a elevilor din instituțiile de învățământ preuniversitar și secundar profesional

Evaluarea rezultatelor examenelor medicale ale elevilor din instituțiile de învățământ preuniversitar și secundar profesional a efectuată în toate unitățile administrative teritoriale.

Din 1085 instituții de învățământ preuniversitar în care își fac studiile 307270 elevi, dispun de cabinete medicale 82,5% instituții. În perioada anului de studii 2009-2010 au fost petrecute examene medicale în cadrul a 92,3% instituții, fiind examinați 84,3% elevi. Din numărul total, 52,4% instituții în care își fac studiile 39,5% elevi au beneficiat de examene medicale complexe. În urma efectuării examenelor medicale complexe au fost perfectate actele finale în 51,4% instituții, fiind incluși 60,3% elevi. Nu au fost organizate examenele medicale în 10,8% instituții, în care își fac studiile 15,7% elevi.

În ce privește organizarea asistenței medicale în cadrul instituțiilor de învățământ secundar profesional, din cele 56 instituții (15708 elevi) luate în studiu dispun de cabinete medicale 87,5%. Au fost organizate examene medicale în cadrul a 73,2% instituții în care au fost examinați 61,3% elevi. Examenele medicale complexe au fost organizate în 36,6% instituții cu examinarea a 42,8% elevi. În 60% instituții au fost perfectate actele finale, fiind incluși 64,7% elevi.

Rezultatele examenelor medicale complexe denotă următorul nivel al morbidității cronice printre elevii din instituțiile de învățământ preuniversitar și secundar profesional menționate în tabelul 5.1.

Tabelul 5.1. Nivelul morbidității cronice al elevilor din instituțiile de învățământ preuniversitar și secundar profesional determinat în timpul examenelor medicale complexe, %

Nr. d/o	Denumirea sistemelor de organe	Instituții de învățământ		p
		preuniversitar	secundar profesional	
1.	Aparatul respirator	75,6±0,8	54,1±5,3	p<0,001
2.	Sistemul nervos	29,9±0,5	45,8±3,2	p<0,001
3.	Aparatul digestiv	27,3±0,5	30,5±2,7	p>0,05
4.	Aparatul circulator	12,4±0,3	48,2±3,3	p<0,001
5.	Sistemul osteo-articular, ale mușchilor și țesutului conjunctiv	22,2±0,5	13,8±1,8	p<0,001
6.	Ochilor și anexelor sale	36,5±0,6	48,5±3,3	p<0,001

7.	Reținere în dezvoltarea fizică	15,3±0,4	18,9±2,1	p>0,05
8.	Numărul total de bolnavi cronici	104,1±0,9	89,7±4,4	p<0,001

La elevii instituțiilor de învățământ preuniversitar, comparativ cu cei din instituțiile de învățământ secundar profesional, se denotă un nivel sporit al morbidității cronice prin bolile aparatului respirator și sistemului osteo-articular, ale mușchilor și țesutului conjunctiv (p<0,001). De asemenea s-a constatat creșterea nivelului de bolnavi cronici (p<0,001).

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

CONCLUZII GENERALE

1. În premieră a fost efectuat un studiu complex privind starea de sănătate în relație cu cele mai frecvente și mai importante determinante a sănătății a unui grup de adolescente derivat din pătura socialmente vulnerabilă a populației. Anturajul familial al grupului studiat denotă un aspect problematic pentru un număr semnificativ de adolescente, cum ar fi componența numeroasă a familiei (48,5%), familia incompletă (27,7%), migrarea părinților peste hotare și aflarea în îngrijirea unuia din părinți, a bunicilor sau a rudelor (26,2%), elemente care adesea se îmbină cu lipsa condițiilor habituale (1,4%). Aceste circumstanțe influențează negativ climatul psihologic din familie, lăsând o amprentă nefavorabilă pe comportamentul adolescentelor și sănătatea lor.

2. Analiza orarelor lecțiilor denotă particularități cu impact nefast asupra reușitei și sănătății adolescentelor - depășirea numărului de ore pe săptămână, distribuirea incorectă a disciplinelor după gradul de complexitate în orarele lecțiilor, nealternarea disciplinelor generale teoretice cu cele de instruire profesională, neincluderea lecțiilor de educație fizică sau prezența dublă a lor, nerespectarea duratei pauzelor între orele duble în timpul instruirii teoretice și practice sau lipsa lor totală, etc.

3. În proces de instruire se depistează multiple nerespectări a normelor igienice. În atelierele de studii se constată nu numai nefuncționarea, dar și lipsa totală a sistemului de ventilație mecanică și lipsa ventilației naturale. În perioada rece a anului frecvent se înregistrează temperaturi joase ale aerului (18,2±2,3°C), niveluri depășite ale umidității relative (79,2±7,0%) și a vitezei curenților de aer (0,3±0,09 m/sec), nivel redus al iluminatului artificial, necorespunderea parametrilor mobilierului taliei și vârstei elevilor.

Condițiile de habitat sunt neadecvate. În cămine lipsesc încăperile de menaj și cele destinate pregătirii temelor. În perioada rece a anului în dormitoare se atestă valori joase a temperaturii (18,7±1,3°C). Viteza curenților de aer în perioada rece este depășită (0,18±0,01 m/sec), iar în cea caldă este sub nivelul maximal admis (0,16±0,07 m/sec), ceea ce prezintă risc evident pentru sănătate.

4. Regimul alimentar al elevelor este dezechilibrat. Rația alimentară include un surplus de produse bogate în glucide și cantități insuficiente de produse alimentare cu valoare biologică sporită: carne și produse din carne, lapte și produse lactate, legume, fructe. Ca urmare, în alimentație se atestă un conținut sporit de glucide la servirea dejunului, prânzului și cinei (cu 48,0% în perioada caldă și cu 39,0% în perioada rece a anului) și un deficit semnificativ de proteine de origine animală (în perioada caldă și în perioada rece a anului), substanțe minerale (calciu - 69,9%, fosfor - 30,9% în perioada caldă și calciu - 71,8%, fosfor - 36,4% în perioada rece a anului) și vitamina C (78,8% în perioada caldă și 72,8% în perioada rece a anului).

5. Multiple riscuri pentru sănătate rezultă din comportamentul nesanogen, practicat de un număr semnificativ de eleve. În particular, 29,4% din adolescente fumează, 59,3% consumă alcool, 2,7% se droghează, 28,1% au început timpuriu viața sexuală. În majoritatea cazurilor anturajul preferabil pentru consumul de tutun, alcool și droguri îl constituie prietenii. Aceste produse ilicite în 21,7% sunt consumate în localurile publice (discotecă, bar, restaurant), în 33,0% cazuri - la locul de trai și în 1,6% cazuri - în incinta școlii. Actuală este și problema tulburărilor afective depistate la 9,8% eleve. Majoritatea elevelor (44%) duc un mod de viață sedentar, nepracticând orele de educație fizică și neparticipând la competiții sportive, etc.

6. În structura morbidității acute pe primul loc se clasează bolile aparatului respirator. La elevele anului întâi ele constituie 36,5%, sporind până la 51,6% la anul trei. Pe locul doi sunt bolile sistemului nervos, având nivelul ponderal de la 13,3% până la 18,1%. Bolile aparatelor genito-urinar și digestiv ocupă locurile trei și patru. Pe locul cinci se clasează bolile infecțioase și parazitare și ale pielii și țesutului celular subcutanat, și pe locul șase – leziunile traumatice, otrăvirile și alte consecințe ale cauzelor externe. Structura morbidității acute la elevele din instituțiile preuniversitare diferă nesemnificativ de cea a elevelor din instituțiile de învățământ preuniversitar.

În ce privește morbiditatea cronică, pe primul loc sunt bolile sistemului osteo-articular, ale mușchilor și țesutului conjunctiv – 35,6%, pe locul al doilea – bolile ochilor și anexelor sale – 33,3%, pe locul al treilea bolile aparatului respirator – 11,5%, pe locul al patrulea bolile sistemului nervos – 10,4%, pe locul al cincilea – bolile aparatului digestiv – 4,6% și bolile aparatului genito-urinar – 4,6%. Structura morbidității cronice a elevelor din instituțiile preuniversitare diferă de cea prezentată mai sus: pe primul loc se plasează bolile aparatului respirator (22,4%), pe locul doi sunt bolile ochilor și anexelor sale (19,3%), pe locul trei – bolile aparatului genito-urinar (19,0%), urmate de bolile sistemului osteo-articular, ale mușchilor și țesutului conjunctiv (11,9%) și bolile sistemului nervos (11,5%). Diferența structurii morbidității este determinată de spectrul diferit al riscurilor la care sunt expuse elevele instituțiilor de învățământ secundar profesional.

7. Investigarea gradului de adaptare la procesul instructiv-educativ a relevat faptul, că ponderea cea mai mare a elevilor dispun de un grad mediu de adaptare general (anii de studii întâi - 60,7%, doi - 51,3% și trei - 47,2%). Gradul jos de adaptare este propriu elevilor anului doi de studii (12,3%), mai sporit în comparație cu elevele anilor întâi și trei de studii (respectiv 5,0% și 4,7%). Se constată o creștere a gradului înalt de adaptare general odată cu durata studiilor (de la 2,1% eleve în anul întâi până la 4,7% în anul trei de studii). Motivele creșterii nivelului înalt de adaptare general printre eleve sunt: influența complexă a factorilor stresanți ai mediului ocupațional (suprasolicitarea procesului instructiv-educativ, comportamentul alimentar neadecvat, necorespunderea parametrilor microclimaterici, iluminatului artificial și a mobilierului taliei elevilor), etc.

8. Rezultatele cercetării stării de sănătate a elevilor din ÎÎSP și a factorilor mediului ocupațional ne-au permis elaborarea și implementarea unor măsuri concrete, direcționate spre ameliorarea condițiilor de instruire și rezidențiale ale elevilor, monitorizarea stării lor de sănătate, realizarea și implementarea unui complex de măsuri de către Serviciul de Supraveghere de Stat a Sănătății Publice, Asistența medicală primară, Asistența socială și Direcțiile generale de învățământ, tineret și sport.

RECOMANDĂRI

La nivel de Centru al Medicilor de Familie

Dat fiind faptul că conform prevederilor în vigoare, Asistența Medicală Primară prestează servicii medicale la nivel local, transpune în viață principiul medicinei de familie, constituie asistența medicală esențială, universal acceptată pentru indivizi și comunitate, asigură îngrijiri de sănătate de prim-contact și monitorizarea permanentă a pacienților, indiferent de prezența sau lipsa bolii, etc., responsabilitățile ei vor fi suplimentate cu următoarele sarcini specifice pentru instituțiile de învățământ secundar profesional:

- monitorizarea încontinuu a stării de sănătate a elevilor din ÎÎSP cu organizarea necondiționată în fiecare an de învățământ a examenelor medicale complexe cu elaborarea planurilor de asanare individuală a celor cu stări morbide cronice;

- realizarea activităților de promovare a modului sănătos de viață și educație pentru sănătate cu accent pe beneficiile alimentației raționale, pe efectele dăunătoare a fumatului, consumului de alcool, droguri, sex neprotejat, sedentarism etc.

La nivel de Centru de Sănătate Publică

În corespundere cu cerințele legale, Serviciul Supraveghere de Stat a Sănătății Publice stabilește prioritățile, asigură elaborarea și coordonează implementarea politicii naționale în domeniul sănătății publice, inclusiv a sănătății copiilor și adolescenților în relație cu condițiile de habitat, instruire și

educație, alimentație, comportament, etc. De aici se impune intensificarea activităților în următoarele direcții:

- supravegherea sănătății adolescenților, în special a elevilor ÎÎSP descendeți din familii socialmente vulnerabile, în relație cu determinanții sănătății lor și întreprinderea măsurilor privind ameliorarea condițiilor de instruire, educare, habitat, alimentație;

- conlucrarea cu Centrele Medicilor de Familie, personalul medical din instituțiile de învățământ secundar profesional, personalul didactic, autoritățile administrației publice locale, familiarizând ultimii cu problemele generate privind condițiile de instruire, educație, habitat, alimentație;

- intensificarea activităților de promovare a sănătății elevilor, în care scop să fie mobilizat tot potențialul intelectual al Centrelor Medicilor de Familie, Centrelor de Sănătate Publică, pedagogilor din ÎÎSP, mass-media;

- implementarea recomandărilor metodice “Raționalizarea orarului lecțiilor în instituțiile de învățământ secundar profesional la specialitatea Cusător-croitor”.

La nivel de Ministerul Educației și Direcții Generale de Învățământ, Tineret și Sport

- Raționalizarea procesului de instruire cu elaborarea metodelor de învățare-predare și al regimului rațional de instruire profesională, care ar duce la evitarea suprasolicitării instructiv-educative a elevilor din ÎÎSP;

- Includerea în orarele de studii a orelor de educație pentru sănătate cu diverse genericuri în special: “Efectele alimentație rațională” și “Efectele sedentarismului”;

- Dezvoltarea întreprinderilor mici de producere pe lângă ÎÎSP, care ar eficientiza instruirea practică a elevilor și ar spori dezvoltarea bazei tehnico-materiale;

- Elaborarea strategiei privind dezvoltarea învățământului secundar profesional și optimizarea bazei tehnico-materiale a ÎÎSP;

- Oferirea suportului psihologic al elevilor prin organizarea cabinetului psihologului școlar;

- Întreprinderea măsurilor de coordonare în comun cu instituțiile medico-sanitare întru asigurarea cu cadre medicale calificate a ÎÎSP;

- Asigurarea bunei funcționări a instalațiilor sanitaro-tehnice (apeducte, încălzire, etc.);

- Asigurarea elevilor ÎÎSP cu alimentație echilibrată și rațională și dotarea cantinelor cu inventar;

- Crearea condițiilor de instruire și de habitat a elevilor (săli de studii, ateliere de instruire, dormitoare, camere pentru menaj și pregătirea lecțiilor);

- Alocarea ÎÎSP cu terene agricole, care ar servi atât pentru instruirea practică, cât și pentru asigurarea mai facilitată cu produse alimentare de origine vegetală.

La nivel de instituții de protecție socială

- Elaborarea politicilor și crearea centrelor pe lângă ÎISP de rehabilitare a elevilor cu stare socială precară și rămași fără tutelă.

BIBLIOGRAFIE

1. Hăbășescu I. Igiena copiilor și adolescenților. Chișinău: Centrul Editorial-Poligrafic „Medicina”, 2009. 476 p.
2. Petrescu C. Personalitatea în relație cu comportamentele cu risc la liceeni și elevi din școlile postliceale și profesionale din județul Timiș. Timiș: Eurobit, 2007, p. 203-235.
3. Păuncu E.A. Medicina muncii. Teorie și practică. Timișoara: Orizonturi universitare, 2008, 217p.
4. Tutunaru M. Evaluarea igienică a regimului instructiv-educativ în instituțiile de învățământ secundar profesional la specialitatea „Cusătorese”. În: Buletinul Academiei de Științe a Moldovei. Chișinău, 2008, nr. 5, p. 181-185.
5. Vasilov M., Damaschin F. Sănătatea copiilor, indicator de sănătate al comunității. Constanța: Comandor, 2008, 185 p.
6. Антонова Н. В. Организация питания учащихся общеобразовательных учреждениях. В: Материалы XI Всероссийского съезда гигиенистов и санитарных врачей. Москва, 2012, с. 29-31.
7. Булатова С. И., Семенов М. П., Левчук И. С., Распространенность вредных привычек среди школьников. В: Материалы XI Всероссийского съезда гигиенистов и санитарных врачей. Москва, 2012, с. 312-315.
8. Бирюкова Е. Г. Особенности функционального организма подростков. В: Материалы Всероссийской науч. – практ. конф. с международным участием «Актуальные вопросы психогигиены и охраны психологического здоровья детей и подростков». Москва, 2007, с. 49-50.
9. Журавлева М. С., Сетко Н. П. Социально-гигиенические аспекты адаптации подростков в современных условиях жизнедеятельности. В: Гигиена и санитария, 2009, № 1, с. 49-51.
10. Рапопорт И. К., Бирюкова Е. Т. Особенности заболеваемости школьников и учащихся профессиональных училищ при завершении образования. В: Гигиена и санитария, 2007, №1, с. 67-70.
11. Harris K. Health risk behavior among adolescents. In: Journal of adolescent health, 2009, vol. 25, nr. 5, p. 320-331.

LISTA PUBLICAȚIILOR LA TEMA TEZEI

• Articole în ediții de profil recenzate naționale:

1. **Tutunaru M.** Evaluarea igienică a regimului instructiv-educativ în instituțiile de învățământ secundar profesional la specialitatea „Cusătorese”. În: Buletinul Academiei de Științe a Moldovei. Chișinău, 2008, nr. 5, p. 181-185. Categoria C.
2. **Tutunaru M.** Evaluarea igienică a procesului instructiv-educativ al elevilor din instituțiile de învățământ secundar profesional. În: Sănătatea Publică, Economie și Management în Medicină. Chișinău, 2008, nr. 3 (25), p. 39-43. Categoria B.
3. **Tutunaru M.** Estimarea igienică a condițiilor de instruire din instituțiile de învățământ secundar profesional. În: Sănătatea Publică, Economie și Management în Medicină. Chișinău, 2008, nr. 5 (26), p. 69-71. Categoria B.
4. **Тутунару М.** Гигиеническая оценка рабочих поз у учениц профессиональных школ по специальности «Швея» по показателям гониометрических индексов. În: Sănătatea Publică, Economie și Management în Medicină. Chișinău, 2010, nr.1 (32), p. 42-45. Categoria B.
5. **Tutunaru M.** Evaluarea igienică a stării de sănătate a adolescenților încadrați în școlile profesionale la acțiunea factorilor ocupaționali. În: Buletinul Academiei de Științe a Moldovei. Chișinău, 2010, nr. 5 (28), p. 39-43. Categoria C.

• Articole în culegeri de materiale naționale:

6. **Tutunaru M., Zepca V., Iziunov N., Manole V.** Morbiditatea elevilor din instituțiile de învățământ profesional conform adresabilității. În: Materialele Congresului al VI-lea al igieniștilor, epidemiologilor și microbiologilor din Republica Moldova. Vol. I. Chișinău, 2008, p. 121-129.
7. **Tutunaru M., Zepca V., Iziunov N., Manole V.** Morbiditatea cronică a elevilor din instituțiile de învățământ profesional conform datelor examenului medical. În: Materialele Congresului al VI-lea al igieniștilor, epidemiologilor și microbiologilor din Republica Moldova. Vol. I. Chișinău, 2008, p. 129-136.
8. **Tutunaru M., Iziunov N., Dănilă T., Hăbășescu I.** Evaluarea morbidității elevilor școlilor profesionale tehnice și a factorilor care o determină. În: Materialele Conferinței Naționale „Sănătatea în relație cu mediul”. Chișinău, 2010, p. 195-200.

• Teze ale comunicărilor științifice la foruri naționale:

9. **Tutunaru M., Zepca V., Iziunov N., Dănilă T., et al.** Estimarea igienică a alimentației elevilor din instituțiile de învățământ secundar profesional din Republica Moldova. În: Materialele Conferinței științifice anuale a Universității de Stat din Tiraspol. Chișinău, 2007, p. 53-54.

10. **Tutunaru M.**, Zepca V., Iziunov N., Dănilă T., et al. Evaluarea igienică a regimului de instruire în instituțiile de învățământ secundar profesional. În: *Materialele Conferinței științifice anuale a Universității de Stat din Tiraspol*. Chișinău, 2007, p. 55-56.
11. Zepca V., Iziunov N., **Tutunaru M.**, et al. Deprinderile alimentare ale elevilor încadrați în școlile profesionale. În: *Materialele Congresului al VI-lea al igieniștilor, epidemiologilor și microbiologilor din Republica Moldova*. Vol. I. Chișinău, 2008, p. 136-139.
12. Zepca V., **Tutunaru M.**, Iziunov N., et al. Complexitatea disciplinelor școlare la specialitatea „Cusătorese”. În: *Materialele Congresului al VI-lea al igieniștilor, epidemiologilor și microbiologilor din Republica Moldova*. Vol. I. Chișinău, 2008, p. 152-155.
13. Zepca V., Iziunov N., **Tutunaru M.**, et al. Particularitățile regimului alimentar al elevilor din școlile profesionale. În: *Materialele Congresului al VI-lea al igieniștilor, epidemiologilor și microbiologilor din Republica Moldova*. Vol. I. Chișinău, 2008, p. 144-145.
14. Russu R., Iziunov N., **Tutunaru M.**, et al. Nivelul de adaptare la procesul instructiv-educativ al elevilor din școlile profesionale din Republica Moldova. În: *Materialele Conferinței științifico-practice cu participare internațională „CMP Chișinău trecut, prezent și viitor”*. Chișinău, 2009, p. 114.

- **Teze ale comunicărilor științifice internaționale:**

15. **Tutunaru M.**, Zepca V. Estimarea igienică a alimentației elevilor din instituțiile de învățământ secundar profesional din Republica Moldova. În: *Al X-lea Congres Național de igienă cu tema „Sănătatea Publică în relație cu sănătatea mediului*. Craiova, 2008, p.126.

- **Lucrări metodico-didactice:**

Recomandări metodice:

16. **Tutunaru M.**, Opopol N., Zepca V., Iziunov N. Raționalizarea igienică a orarului lecțiilor în instituțiile de învățământ secundar profesional la specialitatea „Cusător-croitor”. Chișinău, 2011, 9p.

LISTA ABREVIERILOR

CIN	Coeficientul de iluminare naturală
CR	Coeficientul de reflecție a fondului
CVP	Capacitatea vitală pulmonară
FC	Frecvența cardiacă
FP	Frecvența pulsului
IA	Indicele de adaptibilitate
IÎSP	Instituții de învățământ secundar profesional
IVK	Indicele vegetativ Kerdo
IQ	Indicele Quetelet
K	Coeficientul de contrast dintre obiectul de destincție și fond
MVC	Minut volumul cardiac
NMA	Nivelul maximal admisibil
OMS	Organizația Mondială a Sănătății
SE	Sistemul endocrin
SN	Sistemul nervos
SNC	Sistemul nervos central
SNV	Sistemul nervos vegetativ
TA	Tensiunea arterială
TAD	Tensiunea arterială diastolică
TAS	Tensiunea arterială sistolică

ADNOTARE

Tutunaru Mariana. **“Evaluarea igienică a condițiilor instruirii în școlile profesionale din industria ușoară și argumentarea măsurilor de asanare a lor”**. Teză de doctor în medicină, Chișinău, 2012. Structura tezei: introducere, 5 capitole cu cercetări personale, concluzii, recomandări igienice, bibliografie din 166 numiri, 8 anexe. Materialul este expus pe 132 pagini de text de bază, include 82 figuri, 27 tabele. Rezultatele obținute sunt publicate în 15 lucrări științifice.

Cuvintele-cheie: instituții de învățământ secundar profesional, proces instructiv-educativ, condiții de instruire, factori ocupaționali, indici goniometrici, stare de sănătate.

Domeniul de studiu: Igienă.

Scopul studiului: evaluarea stării de sănătate a elevilor în relație cu specificul programelor și calitatea mediului educațional și ocupațional din instituțiile de învățământ secundar profesional în industria ușoară și argumentarea măsurilor de asanare a condițiilor de educație și instruire profesională.

Obiectivele: starea de sănătate a elevilor din instituțiile de învățământ secundar profesional și factorii determinanți; regimul instructiv-educativ al elevilor; condițiile de instruire și habituale; anturajul familial și social; comportamentul alimentar și riscant.

Noutatea și originalitatea științifică. A fost studiată starea de sănătate în relație cu factorii mediului ocupațional așa ca: planurile de studii și orarele lecțiilor, condițiile de instruire și habituale, starea alimentației și statutul nutrițional. Efectuarea sondajelor printre eleve a permis acumularea datelor referitor la aprecierea gradului de complexitate al disciplinelor predate, aprecierea anturajului familial și statutului social, comportamentul alimentar, riscant.

Problema științifică soluționată rezidă în modalitatea estimării sănătății adolescenților în relație cu determinanții ei, care țin de comportament, nutriție, habitat, condițiile de instruire și educație.

Semnificația teoretică. Rezultatele studiului relevă multiple deficiențe de organizare a procesului instructiv-educativ și a creării condițiilor igienice a mediului ocupațional și habitual al elevilor.

Valoarea aplicativă a studiului. Abordarea complexă, o analiză profundă și multilaterală a datelor acumulate în cadrul studiului științific dat au permis elaborarea și implementarea unui complex de măsuri orientate spre asanarea condițiilor de educație și instruire profesională a elevilor.

Rezultatele științifice sunt implementate în practica medicală, în programele de studii universitare și postuniversitare și incluse în recomandări metodice.

АННОТАЦИЯ

Тутунару Мариана. «Гигиеническая оценка условий обучения в профессиональных училищах легкой промышленности и аргументация мер их улучшения». Диссертация доктора медицины, Кишинэу, 2012. Структура диссертации: введение, пять глав собственных исследований, выводы, гигиенические рекомендации, список литературы 166 источников, 8 приложений. Материал представлен на 132 страницах текста, включает 82 рисунка, 27 таблиц. Полученные результаты опубликованы в 15 научных работах.

Ключевые-слова: среднее профессиональное учебное заведение, учебный процесс, учебные условия, учебно-производственные факторы, гониометрические показатели, состояние здоровья.

Область исследования: Гигиена.

Цель исследования: оценка состояния здоровья учащихся в связи со спецификой программы и качеством среды обучения и занятости в средних профессиональных учебных заведениях легкой промышленности, и аргументация проведения мероприятий условий профессиональной подготовки.

Задачи: изучить состояние здоровья учащихся средних профессиональных учебных заведений и определяющие факторы; учебный режим учащихся; учебные и бытовые условия; семейное окружение и социальный статус; поведенческие и пищевые риски.

Научная новизна и оригинальность: Было изучено состояние здоровья во взаимосвязи с условиями среды обучения как: учебные планы, учебные и бытовые условия; состояние питания и пищевой статус. Анкетирование учащихся позволило собрать данные, относящиеся к оценке степени сложности преподаваемых дисциплин, оценке семейного окружения и социального статуса, поведенческие и пищевые риски.

Основная научная проблема диссертации состоит в оценке состояния здоровья подростков связи с такими детерминантами как: поведение, питание, бытовые и учебные условия.

Теоретическая значимость. Результаты исследований выявили множественные недостатки в организации учебного процесса, гигиенических условий учебно-производственной и бытовой среды учащихся.

Практическая значимость исследования. Системный подход и глубокий анализ полученных в ходе исследований данных, позволили разработать и внедрить комплекс мероприятий, направленных на оздоровление учебно-профессионального обучения учащихся.

Научные результаты внедрены в медицинской практике, в программах университетского и постуниверситетского образования, включены в методические рекомендации.

ANNOTATIONS

Tutunaru Mariana. „**Hygienic evaluation of education conditions in vocational school in light industry and argument of measures for their improving**”. The thesis of a doctor in medicine. Chisinau, 2012. The structure of thesis: introduction, 5 chapters of personal research, conclusions, practical recommendations, bibliography of 166 sources, 8 annexes. The material is exposed to 132 basic text pages, include 82 figures, 27 tables. The obtained results are published in 15 scientific works.

Key-words: secondary vocational education institutions, educational process, training conditions, occupational factors, indices goniometry, health status.

The aim of the study: Hygiene.

Research objective: Health situation evaluation of pupils in relation with the specific programmes and educational and occupational medium quality in the vocational schools of light, and argumentation of the sanitation measures of the professional education and training conditions.

The objectives: health status of schoolgirls from secondary vocational education institutions and the determinant factors; educational system of schoolgirls; training and habitual conditions; family entourage, social status; food and risky behavior.

The innovation and scientific originality: There was studied health status in relation with occupational medium: plans and schedules lessons, educational and habitual conditions and asses nutritional status. Making tests among to the schoolgirls allowed the accumulation of the informations concerning to the estimation of complexity degree of taught subjects, estimation of family entourage and social status, food, risky behavior.

The important scientific problem solved in the thesis. It was elucidated situation health in relation with her determinants, wich are behaviour, nutrition, habitual, education and training conditions.

The theoretical value. Study results revealed multiple deficiencies of organization of education process and the creation of hygienic conditions of occupational and habitual environment of schoolgirls.

The practical value of study. Complex approach, a deep and comprehensive analysis of accumulate information as part of scientific study allowed to elaborate and implementation a complex of measures oriented towards improving of education conditions and professional education of schoolgirls.

Scientific results are implemented in medical practice, in university and postgraduate education, are included in guidelines.

TUTUNARU MARIANA

**EVALUAREA IGIENICĂ A CONDIȚIILOR INSTRUIRII ÎN
ȘCOLILE PROFESIONALE DIN INDUSTRIA UȘOARĂ ȘI
ARGUMENTAREA MĂSURILOR DE ASANARE A LOR**

14.00.07 - IGIENĂ

Autoreferatul tezei de doctor în medicină

Aprobat spre tipar: 28.05.2012
Hârtie ofset. Tipar ofset.
Coli de tipar.: 1,8

Formularul hârtiei 60x841/16
Tiraj 40 ex.
Comanda nr. 67

SRL „PRINT-CARO”, str. Mircesti, 22/2
tel. 93-16-53